

Інвентаризувати, оцінити і передати лісовим господарствам...

Тетяна ПОЛЄЙКО,
начальник Головного
управління Держкомзему
в Дніпропетровській області:

— Раніше лісосмуги були закріплені за колгоспами і радгоспами. Власне, у 50-60-х роках вони самі й заклали більшість цих зелених посадок. Коли на початку 90-х почалося роздержавлення та передача земель і майна у колективну власність, лісосмуги передали також у власність колективних сільськогосподарських підприємств, що були утворені на базі колгоспів і радгоспів. Але оскільки полезахисні смуги це не сільськогосподарські угіддя, їх віднесли до земель, які згідно із Земельним кодексом України не підлягали паюванню і в послідоному перейшли в землі запасу.

Невелика частина лісосмуг в області на сьогодні перебуває у приватній власності сільгоспідприємств та громадян. Щодо решти — слід зазначити, що у випадку оренди пайових земель громадян сільськогосподарськими товаровиробниками, полезахисні лісосмуги, як правило, залишаються в землях запасу і не орендуються. У випадку, якщо ж сільськогосподарські товаровиробники орендують державні сільськогосподарські землі (землі запасу або резерву), в оренду передаються земельні ділянки загальними масивами разом із лісосмугами. Однак усі ці роки ніхто не опікувався зеленими насадженнями між полями: ні держава, ні ті, чий урожай ці посадки захищали.

— Усі вони збереглися?

— Інформації, що якусь посадку щент вирубали на дрова, до нас не надходило. Ті, що вздовж центральних доріг, звичайно, у кращому стані, бо тут ще сільські ради про фасад піклуються. А ті, що на відстані, між полями, позаростали молодим чагарником, завалені сухостоєм і сміттям. Якщо облік лісосмуг ще проводиться (за формою 6-зем у державній статистичній звітності), то стан їх ніхто наразі повною мірою не визначить. Тому ми пропонуємо провести інвентаризацію лісосмуг, закоординувати, оцінити їх і передати лісовим господарствам.

— А вони готові взяти на себе цей клопіт?

— Якщо будуть виділятися кошти на цю роботу, то візьмуть. Це немалий шмат роботи. Ширина смуги — всього 10-12 метрів, площа невелика, але яка контурність, скільки-то треба обійти пішки, щоб виконати, наприклад, геодезичні роботи. Чи то один масив на сто гектарів виміряти, чи то лісосмугу. Раніше, ще за Союзу, в районах був лісомеліоратор, доводилися плани посадок лісосмуг, підготовки ґрунтів, а після того, як дерева прийнялися, посадки передавалися на обслуговування лісовому господарству...

Але зараз насамперед треба вирішити, на які кошти здійснюватиметься інвентаризація? Оскільки це земля державна, то в цьому має бути зацікавлена держава.

— А чому саме лісовим господарствам ви пропонуєте передати лісосмуги?

— Можна їх закріпити і за землекористувачами. Але, по-перше, треба визначити балансову вартість цих посадок. По-друге, господар хоче отримувати вигоду від своєї діяльності, а лісосмуги — затратні: їх треба доглядати, проріджувати, білити, садити, вивозити сухостій... Очевидно, тому при роздержавленні земель і було рекомендовано передати ці площі із колективної власності до земель запасу. В області найбільше полезахисних посадок там, де потерпають від ерозії ґрунтів. Насамперед, це П'ятихатський район (понад 5 тис. га лісосмуг), понад три тисячі гектарів у Покровському районі, більш як по дві тисячі — у Верхньодніпровському, Нікопольському, Новомосковському, Солонянському, більше 2,5 тисячі — у Синельниківському районі. В інших (всього в області 22 райони) — від тисячі до двох тисяч гектарів лісосмуг. І майже всі ці площі — на землях запасу, за винятком хіба що Покровщини, де більше половини — майже 1, 8 тис. гектара — закріплені за суб'єктами господарювання (надані у власність, постійне користування, оренду).

— Що може змінити ситуацію?

— Сподіваюся, що з прийняттям Закону «Про внесення змін до Земельного кодексу України щодо порядку проведення земельних торгів

у формі аукціонів» від 5 липня цього року буде вирішуватися й питання лісосмуг. Бюджети внаслідок проведення аукціонів поповнюватимуться — отже, виділятимуться кошти і на цільові програми.

У нашій області є всі підстави розраховувати на виділення таких коштів. Це питання на особистому контролі у голови облдержадміністрації Олександра Юрійовича Вілкула, його обговорювали й на обласній нараді, куди запросили всіх відповідальних осіб, хто міг би долучитися до цієї справи.

Наразі на ці цілі можна використовувати кошти, що надходять як компенсація, яку сплачують орендарі за використання сільськогосподарських угідь для несільськогосподарських цілей, наприклад, ріллію для розробки корисних копалин. В середньому така компенсація за гектар ріллі в області сягає 82 тис. грн, лісу — 145 тисячі. Ціна може коливатися: від 40 тисяч до 120-140 тис. грн — залежно від родючості ріллі, а за ліс — і до 350 тис. грн за гектар сягає. Це разовий внесок, який необхідно зробити у 2-місячний термін після рішення про передачу ділянки. Ці кошти надходять у ради всіх рівнів і їх можна використати цільовим призначенням на охорону земель, на їх інвентаризацію, на нормативно-грошову оцінку населених пунктів і на розмежування земель державної і комунальної власності.

В області діє Програма розвитку земельних відносин і охорони земель на 2011—2018 роки, якою, зокрема, передбачається відновлення порушених земель, запобігання заростанню бур'янами, чагарниками і дрібноліссям сільськогосподарських угідь, розкорчування полезахисних і багаторічних насаджень, які втратили свої функціональні властивості або використовуються з низькою ефективністю. Планують й кошти для проведення нормативної грошової оцінки земель за межами населених пунктів — всього 11,3 млн грн з обласного й місцевого бюджетів та інших джерел фінансування.

Посадками мають опікуватися ті, кому вони служать

Василь КЛЕШНЯ,
начальник Дніпропетровського
обласного управління лісового
і мисливського господарства
Державного агентства
лісових ресурсів України:

— Лісосмуги нам ніколи не належали. Ми їх тільки створювали на землях сільськогосподарського призначення, а потім передавали на баланс колгоспів. Коли колгоспів не стало, ці посадки закріпили за сільрадами. З того часу ніхто за ними не доглядав, жодної нової смуги ніхто не посадив.

За радянських часів на місцях цим опікувалися керівники найвишого рівня. Як приклад — Верхньодніпровський район. Його територія порізана балками, ярами, яругами — всього їх близько 280. Щоб зупинити водну і вітрову ерозію, їх стали заліснювати, а поля захищати лісосмугами. Нині лісистість району становить 16,2 відсотка — вище, ніж по Україні. Не випадково тут славилися врожайми зернових, зокрема, кукурудзи. Перший секретар райкому партії Василь Омелянович Стрельцов, за підтримки якого проводилося заліснення, став Героєм Соціалістичної Праці. Казали, що в нього й дощі на замовлення йдуть. Хоча в цьому нічого дивного немає: на залісненій території опадів більше випадає — вона притягує вологу.

Зараз лісосмуги безжалюно знищуються. Насамперед, сільськогосподарськими підпалами: коли палять стерню, вогонь заходить в посадки, дерева падають, ніхто їх звідти не вивозить.

Недавно горів ліс у Петрівському районі. І не наш, але

гасили його ми, бо поруч наші ліси... В області маємо близько 200 тис. га лісу (це, до речі, надзвичайно мало — лише 5 відсотків від усієї території області), менше половини загальної площі перебуває у віданні нашого управління, решта — ліси колишніх колгоспів, водників, шляховиків, залізничників, інших структур.

Цього року була у нас така пожежа, коли пройшло вогнем 46 гектарів лісових насаджень за три години! Я сам ледве не згорів на тій пожежі, людей витягав з вогню. Пожежна машина з лісгоспу згоріла, люди обгоріли, ледь устигли вискочити.

Ми ставили питання і перед обласним керівництвом, і перед київським начальством: треба прийняти державне рішення про передачу всіх лісів колишніх КСП до складу державного лісового фонду.

Щодо лісосмуг: ми їх прийняти до себе не можемо, бо маємо на одного лісника 500-600 га, а фінансування з державного бюджету йде лише на 50%. Цього року дали запит у державний бюджет на 41,3 млн гривень (у лісовому господарстві області працює майже тисяча осіб), а одержали 21,755 мільйона. Та ще й з другого півріччя зняли 1,557 мільйона невідомо чому...

— **Таке навантаження на лісника — це норма?**

— На Волині також на одного лісника 500-600 гектарів. Але ж у

ФАКТИ

- На полях, які захищені лісосмугами, швидкість вітру знижується на 20-30%, вологість повітря збільшується на 3-5%, в два рази знижується непродуктивне випаровування вологи.
- Врожаї на полях, розташованих серед лісових смуг, на 20-25% вищі, ніж на ділянках у відкритому степу.
- Один гектар лісосмуги захищає 20-30 гектарів ріллі.
- В умовах високої розораності земель лісосмуги є притулком для багатьох видів тварин.
- Лісосмуги стримують рознесення вітром отрутохімікатів, якими обробляють поля.

них це суцільний масив, а у нас — клаптики по 30-40 гектарів. Наш лісник їх і за тиждень не об'їде. Тому взяти під опіку ще й лісосмуги нам просто не під силу. Там неможливо вести лісівничі заходи згідно з наукою. Треба просто підтримувати нормальний санітарний стан, прибирати сухостій, пускати молоду поросль. Одне слово, доглядати їх.

У Криму лісосмуг практично уже не залишилося — повирубували, їду Херсонщиною на Крим — теж майже все вирубано... Вугілля дороге — от і їдуть у посадку по дрова. Пам'ятаю, в агрофірмі «Наукова» була гарна дубова посадка, так господарі зрізали тисячу дубів — вирішили зайнятися переробкою деревини. Тоді ми примусили їх відшкодувати державі двісті чи триста тисяч гривень. Після цього розбій у лісосмугах з боку керівництва агроформувань припинився, а населення іде й рубає...

А що скаже сільрада?

Іван ЯВТУШЕНКО,
сільський голова
с. Новопідкрязь
Царичанського району:

— Це велика проблема. Ніхто зараз лісосмугами не опікується. Причина, я думаю, одна: на їхнє утримання не виділяється коштів. Якщо, наприклад, передавати їх на баланс сільської ради, то насамперед треба зробити грошову оцінку і виготовити технічну документацію на цю землю. А також затвердити в штаті посаду об'їзника, визначити його функції, за-

До мене нерідко звертаються фермери з проханням посадити лісосмугу. Я кажу: «Платіть — посадимо!» А інакше — це нецільове використання бюджетних коштів. Ми вже маємо повчальний досвід: посадили на чужих землях ліси. Так зараз проти директорів лісгоспів повідкривали кримінальні справи, бо землю нам сільрада передала, а державних актів на неї немає...

— Так хто ж має доглядати за посадками?

— Я вважаю, що з самого початку зробили неправильно, коли землю в оренду давали без лісосмуг. Ними має опікуватися той, кому вони служать, чие поле ця лісосмуга захищає від суховіїв, пилових бур, зневоднення. А контролювати цю роботу повинна сільська рада. Інакше ті посадки або повсихають і треба буде приймати новий «сталінський план», щоб їх відновити, або настане повна деградація насаджень і вони не виконуватимуть своїх функцій.

безпечити транспортом, виділити необхідні кошти для того, щоб він міг виконувати свої обов'язки.

А нічийне майно важко вберегти. І якщо так триватиме й далі, то є реальна загроза, що через кілька років люди виріжуть лісосмуги на дрова. А для нашого регіону це дуже небезпечно, бо у відкритому степу вітер вимете весь урожай...

Володимир ЗВІРКО,
Тетяна КОЛЯДИНСЬКА